

TARBIYA 5

BAXT VA MUVAFFAQIYAT SIRLARI

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining
5-sinf o'quvchilari uchun darslik

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi
tomonidan tavsiya etilgan

UO'K 17(075.3)
KBK 87.7ya72
T 23

**Muhammadjon Quronov, Yuliya Risyukova, Oksana Tigay,
Olesya Usmanova, Sanjar Xafizov**

Mas'ul muharrir

Dilshod Kenjayev – tarix fanlari nomzodi.

Taqrizchilar:

- A. Tagayev** – Xalq ta'limi vazirligi, Ma'naviy-axloqiy tarbiya boshqarmasi boshlig'i, tarix fanlari nomzodi;
- Sh. Akramova** – O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Harbiy-texnik instituti kafedra mudiri, pedagogika fanlari doktori, dotsent;
- S. Hasanova** – Xalq ta'limi vazirligi tasarrufidagi Profilli mehnat ta'limiga ixtisoslashtirilgan Davlat umumta'lim maktabi o'qituvchisi;
- A. Askarov** – Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti kafedra mudiri, pedagogika fanlari doktori, dotsent;
- Z. Jabborova** – Respublika ta'lim markazi metodisti;
- N. Rustamov** – Toshkent shahar Olmazor tumani 24-maktab o'qituvchisi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Din ishlari bo'yicha qo'mita, Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi hamda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining tegishli xulosalari asosida nashrga tayyorlandi.

M. Quronov va b.

Tarbiya, 5-sinf. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 5-sinf o'quvchilari uchun darslik . – T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2020. – 112 b.

ISBN 978-9943-6447-6-2

UO'K 17(075.3)
KBK 87.7ya72

Respublika maqsadli kitob jamg'armasi mablag'lari hisobidan chop etildi.

© M. Quronov va b.
© G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2020

ISBN 978-9943-6447-6-2

Aziz o'quvchi!

Bilimli o'quvchini hamma yaxshi ko'radi. Siz mehnatsevar, bilimli hamda o'z kasbingizning mohir mutaxassisi bo'lib, O'zbekistonning rivojlanishi va yanada yuksalishi uchun juda katta hissa qo'shasiz.

“Tarbiya” darsligi – sizning do'stingiz. U sizga ona Vatanni sevishni, ustozlarni, ota-onani, qarindoshlarni, do'stlarni hurmat qilishni o'rgatadi. Sahifalarini bir-bir varaqlar ekansiz, har bir ishni puxta, tadbirkorlik bilan bajarishni, buning uchun irodani qanday kuchaytirish kerakligini; turli millat va dinga mansub bolalar bilan ahil, do'st bo'lib yashashni, bag'rikeng bo'lishni o'rganasiz.

Yuqorida ta'kidlanganlar haqida batafsil ma'lumot va tartib-qoidalar kitob sahifalarida sizni kutib turibdi. Ularni astoydil o'rganing.

Siz “Tarbiya” darsligini puxta o'rganib, O'zbekistonning munosib farzandi bo'lib yetishishingizga ishonamiz.

Mualliflardan

SHARTLI BELGILAR

Topshiriqlarni bajaring

Bu qiziq!

Savollarga javob bering

Guruhda ishlash

Mustaqil tayyorlash uchun topshiriq

Maslahatlar

Diqqat bilan o'qing

1–2-MAVZU: VATANGA MUHABBAT

Bugun quyidagilarni o'rganasiz:

1. Vatandarlik nimani anglatadi?
2. Vatandarlik qayerlarda va qanday namoyon bo'ladi?
3. Vatandar inson qanday fazilatlarga ega?

Diqqat bilan o'qing

Vatandarlik – kishilarning ona yurtiga, o'z oshyoniga muhabbat va sadoqatini ifodalaydigan tushuncha. Vatandarlik barcha xalqlar va millatlar uchun umumiy bo'lgan, asrlar davomida sayqallanib kelgan umuminsoniy tuyg'u, ma'naviy qadriyatlardan biri. Bu Vatanning o'tmishi va hoziri bilan faxrlanishda, uning manfaatlarini himoya qilishda namoyon bo'ladi. "Vatanni sevish iymondandir", – deb bejiz aytishmagan.

Vatandarlik tuyg'usini Vatanning porloq kelajagi uchun xizmat qilayotgan yurtdoshlarimizning tashabbuslarida ham ko'rishimiz mumkin:

- o't o'chiruvchilar, shifokorlar, o'qituvchilar, quruvchilar kabi xalqqa va Vatanga astoydil xizmat qiluvchilarning fidokorligi;
- sportchilarimizning olimpiadalardagi g'alabalari;
- sizning o'qishdagi yutuqlaringiz, bilim olishga mas'uliyatli yondashuvingiz, maktab mulkiga ehtiyotkorona munosabatingiz.

Vatandarlik Vatan ravnaqi va gullab-yashnashiga hissa qo'shishdir.

O'zbekiston Qahramoni, xalq o'qituvchisi Allaniyoz Uteniyazov o'z qo'llari bilan Nukusda 40 dan ortiq binolarni qurgan. Ular orasida turarjoy binolari, bolalar bog'chalari, maktablar va shifoxonalar mavjud. U o'z qo'llari bilan quygan 860 000 dona g'isht xonadonlarning devorlariga terilgan. Bu inson nafaqat uylar qurgan, balki bolalarni o'qitgan, unga murojaat qilganlarning barchasiga yordam bergan katta qalb egasi hamdir.

1994-yildan buyon Birlashgan Millatlar Tashkiloti tashabbusi bilan 17-iyun Butun jahon cho'llanish va qurg'oqchilikka qarshi kurash kuni sifatida nishonlanadi. Faqat o'rmonzorlar orqali qum bostirib kelishini to'xtatish va cho'lda yashil vohalarni tashkil qilish mumkin.

Namoz Jumayev ajoyib qahramonliklarni amalga oshirgan oddiy mehnat faxriysi. Uning mehnatlari tufayli cho'lda, qadrdon mahallasi "Qorayantoq" yaqinida 35 ta futbol maydoni kattaligida o'rmon yaratilgan.

Savollarga javob bering

1-topshiriq.

1. Namoz Jumayev va Allaniyoz Uteniyazovni vatanparvar insonlar deb atash mumkinmi? Javobingizni asoslab bering.
2. O'zining mehnati bilan ibrat bo'lgan yana qanday insonlarni bilasiz, ular haqida insho yozing.

I bob. MEN FUQAROMAN

Topshiriqlarni bajaring

2-topshiriq.

“O‘zbekistonning vatanparvar fuqarosi – bu ...” jumlasini bilan boshlanuvchi matn tuzing.

Matn uchun quyidagi so‘zlardan foydalaning:
sevuvchi, yashaydigan, faoliyat yuritadigan, qarshilik ko‘rsatadigan, himoya qiladigan, hurmat qiladigan inson.

3-topshiriq. Istalgan hikmatli so‘zlarni tanlang. Uni daftaringizga ko‘chiring va qanday tushunganingiz haqidagi fikringizni yozing.

Vatan tarkin bir nafas aylama,
Yana ranji g‘urbat havas aylama.

Alisher Navoiy

Kim o‘z yurtini sevmasa, u hech nimani seva olmaydi.

Jorj Bayron, ingliz shoiri

Savollarga javob bering

4-topshiriq.

1. Sizingcha, vatanparvar bolalar qanday fazilatlarga ega bo‘lishi kerak?
2. Siz vatanparvar bo‘lishga qodirmisiz?
3. Mavzuga oid maqollar aytib bering.

5-topshiriq. Yakunlangan fikr hosil qilish uchun quyidagi iboralarlarning qismlarini birlashtiring.

Vatanparvarlik o'z mamlakati ravnaqi uchun	hurmat uyg'otadi
Vatanparvarlik mamlakatining tarixi, urf-odatlar va madaniyatiga	xizmat qilishdir
Vatanparvarlik oilasi, xalqi va Vataniga nisbatan	his qilish quvonchini beradi
Vatanparvarlik mamlakatining qadr-qimmatini va muvaffaqiyatlarini	mas'uliyat uyg'otadi

Guruhda ishlash

6-topshiriq. Do'stingizga quyidagi ibora bilan murojaat qiling: "Vatanni sevish bu ...". Do'stingiz iborani tugatishi kerak. Keyin do'stingiz sizga ushbu iborani boshlab beradi va siz ham uni tugatishingiz kerak bo'ladi. Shunday qilib, siz takrorlanishning oldini olib, iborani tugatasiz. Sizning vazifangiz bu so'zlar kurashida tuzilgan gaplarning takrorlanishiga yo'l qo'ymaslikdir. Kim iboradan ko'p gap tuzsa, o'sha bu o'yinda g'olib sanaladi.

Mustaqil tayyorlash uchun topshiriq

"Men vatanparvarlikni suratga olaman" mavzusida musobaqa o'tkazing. Musobaqani do'stlaringiz bilan bajarishingiz mumkin. Sizingning vazifangiz, oila a'zolaringiz yoki do'stlaringizda, insonlarda vatanparvarlik hissi namoyon bo'ladigan vaziyatlarni suratga olish. Masalan, siz suratga olmoqchi bo'lganlar daraxtlarni oqlayotgan, yo'llarni va ko'chalarni daraxt barglaridan tozalayotgan bo'lishi mumkin. Suratlaringizni o'qituvchilaringiz hamda sinfdoshlaringizga ko'rsatib o'rtoqlashishingiz va to'plagan suratlaringizni o'quv yili yakunida fotoko'rgazma qilishingiz mumkin.

I bob. MEN FUQAROMAN

3–4-MAVZU: BIZ O‘Z XATTI-HARAKATLARIMIZ UCHUN JAVOBGARMIZ

Bugun quyidagilarni o‘rganasiz:

1. Mas‘uliyat nima?
2. Mas‘uliyatni qanday his etish mumkin?
3. Mas‘uliyatsizlik nima?
4. Qanday harakatlar mas‘uliyatsizlik hisoblanadi?

Topshiriqlarni bajaring

1-topshiriq. Fotosuratlarni ko‘rib chiqing va savollarga javob bering.

1. Bu suratlarda nimani ko‘ryapsiz?
2. Chap tarafdagi suratda o‘quvchi berilgan vazifani qanday bajargan?
3. O‘ng tarafdagi suratda tasvirlangan bola nima bilan shug‘ullanayapti?
4. Sizning fikringizcha, suratlar bugungi mavzumizga aloqadormi?

2-topshiriq. Vaziyatni tasavvur eting va quyida berilgan savollarga javob bering.

Sinfdoshingiz birinchi darsga kechikdi. O‘qituvchi undan darsga kechikishining sababini so‘raganida, o‘quvchi ertalab maktab formasi va portfelini topolmaganini aytdi. Shunda o‘qituvchi yana savol berdi: “Nega maktab formangni va portfelengni oldindan tayyorlab qo‘ymading?” O‘quvchi javob berolmadi. Shunday bo‘lsa-da, o‘qituvchi unga sinfga kirishga va partasiga o‘tirishga ruxsat berdi.

1. Mazkur vaziyatda kim va nima sababdan aybdor deb o'ylaysiz?
2. Siz ham bu o'quvchining o'rnida bo'lganmisiz?
3. Bunday vaziyatga tushmaslik uchun siz qanday yo'l tutgan bo'lar edingiz?
4. Bunday o'quvchiga qanday sifatlar yetishmaydi?

Diqqat bilan o'qing

Mas'uliyat – bu insonning aytayotgan har bir so'zi, xatti-harakatlari va ishlari uchun javob berishga qodirligi va tayyorligi.

Mas'uliyat quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- insonning o'z xatti-harakati va so'zlari oldida: masalan, rejalashtirilgan tadbirlarni bajarishi, o'z sog'lig'iga g'amxo'rlik qilishi, o'z mol-mulkiga egalik qilishi;
- oilasi va yaqinlari oldida: masalan, o'z yaqinlarini himoya qilishi, hurmat, mehr ko'rsatishi va o'zaro qo'llab-quvvatlashi;
- jamiyat oldida: masalan, mamlakat qonunlariga, o'z huquq va majburiyatlariga amal qilishi, mahallada, maktabda atrofida-gilarga g'amxo'rlik qilishi, Vatanga munosib farzand bo'lish uchun yaxshi o'qishi va boshqalar.

I bob. MEN FUQAROMAN

Topshiriqlarni bajaring

3-topshiriq. Quyidagi xususiyatlarni salbiy va ijobiy ustunga ajratib, daftaringizga yozing.

O'z kuchiga ishonmaslik,
notanish ish bilan shug'ullanishni
xohlamaslik

Qat'iyatsizlik, o'z faoliyati va
xatti-harakatlari uchun mas'uliyatni
zimmasiga ololmaslik

O'z kuchiga ishonch, irodalilik,
qat'iylik, maqsadlariga erishish

Muhim qarorlarni mustaqil qabul
qilish, o'z faoliyati va xatti-harakat-
lariga mas'uliyatli bo'lish

O'z xatolarini tan olishdan
bosh tortish, o'zbilarmonlik

Kattalarning oqilona maslahatlariga
zid ravishda hamma ishni o'z
xohishicha qilish istagi

O'z mehnati natijalarini to'g'ri
baholash

Intizomlilik, kattalarning oqilona
maslahatlariga bo'ysunish

Diqqat bilan o'qing

Mas'uliyatlilik quyidagilarda yordam beradi:

- muhim va mustaqil qarorlar qabul qilishda;
- o'z oldiga qo'ygan maqsadi tomon harakat qilishda;
- xulosa chiqarib, xatolarni tuzatishda;
- bergan va'dasining ustidan chiqishga harakat qilishda.

Topshiriqlarni bajaring

4-topshiriq. Sinfingiz yoki maktabingizdagilarni mas'uliyatli shaxs, deb ayta olasizmi? Nima uchun? Ularni mas'uliyatli deb hisoblashingiz sababini yozing.

Savollarga javob bering

5-topshiriq.

1. Yaqinlari va jamiyat oldidagi mas'uliyatni qanday namoyon etish mumkin?
2. Mustaqil fikrga ega bo'lgan insonga qanday ta'rif berasiz?

Topshiriqlarni bajaring

6-topshiriq.

1. Mas'uliyatsiz odamni qanday atash mumkin?
2. Uning xatti-harakatlarini ta'riflang.

Diqqat bilan o'qing

Mas'uliyatsizlik – bu insonning o'z so'zlari va xatti-harakatlariga e'tiborsizligi.

Mas'uliyatsizlik:

- insonni muvaffaqiyatga erishish imkonidan mahrum qiladi;
- insonni ojiz qiladi;
- insonni o'zgalarning qoidalari asosida yashashga majbur etadi;
- Insonning shaxs sifatida shakllanishi yo'qolib boradi.

Topshiriqlarni bajaring

7-topshiriq. Fotosuratlariga e'tibor bering. Ularda ifodalangan vaziyatlarni ta'riflang. Kim o'zini mas'uliyatsiz tutmoqda?

Mustaqil tayyorlash uchun topshiriq

Daftaringizda "Mas'uliyat haftaligi" jadvalini tuzing. Hafta davomida qanday muhim ishlarni bajarishingizni kuzating. Qaysi ishlaringizni bajara olganingiz va qaysi birini bajara olmaganingizni ko'rsating. Sabablarini bayon eting.

vab-saytimiz: Zokirjon.com

Zokirjon.com vab-sayti orqali o'zingiz uchun kerakli ma'lumotlarni yuklab oling.

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomerga telegram orqali bog'lanishingiz yoki nza456, nza445 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi.

Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi.

5-sinf tarbiya darsligini to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To'lov uchun: HUMO 9860230104973329

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.
To'liq holda olganingizdan so'ng:
Faqat o'zingiz uchun foydalaning.
Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.
Internet orqali vab-saytlarga joylamang.

Kanal va gruppalariga tarqatmang.

OMONATGA

HIYONAT QILMANG.

Bizni hizmatdan foydalanib qulay imkoniyatga ega bo'ling!

Bizda maktablar uchun quydagi hujjatlar mavjud

- 1. 1-11-Sinflar uchun sinf soati ish reja va konspektlari**
- 2. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan to'garak hujjatlari**
- 3. Sinf rahbar hujjatlari**
- 4. Metodbirlashma hujjatlari**
- 5. Ustama hujjatlari**
- 6. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan konspektlar**
- 7. 1-11-Sinflar uchun Ish rejalar (Taqvim mavzu rejalar)**
- 8. Darsliklarning elektron varianti**
- 9. Maktab ish hujjatlari**
- 10. Direktor ish hujjatlari**
- 11. MMIBDO' ish hujjatlari**
- 12. O'IBDO' ish hujjatlari**
- 13. Psixolog hujjatlari**
- 14. Xotin-qizlar qo'mitasi ish hujjatlari**
- 15. Kutubxona mudirasi ish hujjatlari**
- 16. Besh tashabbus hujjatlari**
- 17. Ochiq dars ishlanmalar, taqdimotlar, slaydlar**